

LEERDOELEN

NA DEZE LES KUN JE

- barrières beschrijven waar een vluchteling voor komt te staan
- ideeën aandragen om de sociale cohesie te bevorderen
- drie mensenrechtenschendingen noemen in verband met het vluchtelingen verdrag

De lesbrief is geschikt voor de vakken maatschappijleer en burgerschap en komt het best tot zijn recht in 4 vmbo. Er is ook een *online leerpad* bij de film: www.spons.nl/moviesthatmatter

OPDRACHTEN

VOORAFGAAND AAN DE FILM

1. Wat weet je over Somalië? Maak een woordweb van minimaal 10 steekwoorden.

Het doel van deze opdracht is het activeren van voorkennis. Woorden die naar voren kunnen komen zijn: Afrika, arm, warm, woestijn, oorlog, voormalig kolonie van Italië en daarna Engeland, Somalisch en Arabische taal, 'hoorn van Afrika', grensland aan Djibouti, Ethiopië en Kenia. De leerlingen kunnen eventueel internet gebruiken om specifiekere kenmerken op te zoeken over het land Somalië.

2. Vluchtelingen komen in een ander land voor veel moeilijkheden te staan. Beschrijf drie moeilijkheden.

*Denk aan een **taalbarrière**: Wanneer mensen de taal niet spreken kan dit veel moeilijkheden opleveren. Aan de leerlingen kan gevraagd worden waarvoor je taal gebruikt. Wat beperkt je allemaal als je de taal niet spreekt? Bijvoorbeeld je werk niet goed kunnen uitvoeren, administratieve zaken niet kunnen regelen of brieven niet kunnen lezen.*

***Cultuurbarrière**: Denk aan verschillende gebruiken en religie dan in het land van herkomst. Dit kan botsen met de cultuur van het gastland.*

***Diploma-eisen**: Het behaalde diploma kan in Nederland niet aan vereisten voldoen of er kunnen andere toelatingseisen gelden.*

***Klimaat**: Het kan veel kouder zijn dan je gewend bent. Tijdens de reis en in het land van aankomst hebben vluchtelingen extra kleding nodig.*

3. Je hebt contact met verschillende mensen. Dit heet een netwerk. Zet jouw netwerk in een schema.

Het doel van deze opdracht is dat leerlingen de abstracte term sociale cohesie beter voor zich kunnen zien. Door hun eigen netwerk in beeld te brengen wordt op een creatieve en visuele manier de omgeving inzichtelijk gemaakt. Leerlingen kunnen hun netwerk opsplitsen in verschillende groepen (school, vrienden, familie, sportclub, werk, hobby's).

*In een netwerkschema worden je bindingen met verschillende groepen en personen schematisch weergegeven. Mensen zijn op verschillende manieren verbonden met elkaar. Je hebt **affectieve bindingen**: mensen hebben elkaar nodig voor vriendschap, steun en liefde van bijvoorbeeld je familie en vrienden. **Economische bindingen**: Voor onze behoeften aan voedsel, onderdak en kleding zijn we afhankelijk van anderen denk bijvoorbeeld aan de winkel waar je eten koopt of je krantenwijk. **Cognitieve bindingen**: voor het verwerven van kennis, bijvoorbeeld met je leraren op school of tennisleraar die je de spelregels uitlegt. **Politieke bindingen**: mensen zijn afhankelijk van elkaar omdat ze simpelweg niet alles zelf kunnen regelen, denk aan de politici waar je op stemt, maar ook, via wetten, met een minister of de burgemeester van jouw stad.*

Aanvullende vragen bij het netwerkschema:

- * Hoe divers is hun netwerkkring eigenlijk en wat vinden zij daar zelf van?
- * Hoeveel mensen met een migratieachtergrond staan in jouw schema? Vind je dit veel of weinig?
- * Denk je dat er een verschil is tussen stad en platteland? Denk je dat inwoners van een stad meer of minder mensen kennen met een migratieachtergrond dan die op het platteland wonen? Waarom denk je dat?
- * Wat vind je fijn aan jouw netwerkkring en wat zou je willen veranderen?

TIJDENS DE FILM

4. Wat vind je van de mening van de bewoners van Borlänge over de komst van vluchtelingen?

Bij deze vraag wordt de leerling aan het denken gezet over de reacties die de bewoners geven op de komst van de vluchtelingen. Begrijpen ze hun reactie? Vinden ze de reacties kortzichtig of juist goed doordacht?

5. Waarom wil Patrick Andersson in de film een bandyteam oprichten met Somalische vluchtelingen?

In de documentaire zegt hij het volgende: 'Ik dacht: Laten we een nationaal Somalisch bandyteam opzetten en ze opgeven voor de wereldkampioenschappen in Siberië. Dat geeft Zweden de kans de Somaliërs te leren schaatsen en bandy te spelen. Politici in Stockholm kunnen over integratie praten maar als we op straat niet met elkaar praten, wordt het niks.'

Met de oprichting van een bandyteam wil Patrick Andersson de integratie bevorderen.

6. Waarom denken de Somaliërs dat meedoen met de wereldkampioenschappen een grote kans is?

Enmaal geplaatst in het plaatsje Borlänge hebben de jongens niet veel te doen. Mee doen aan de kampioenschappen geeft ze weer een doel en tijdverdrijf. Daarnaast zijn ze trots om voor hun vaderland te kunnen spelen.

NA AFLOOP VAN DE FILM

7. Een veel voorkomende definitie van integratie is: aanpassen aan een andere cultuur met behoud van je eigen cultuur. Vind jij dat dit de Somaliërs gelukt is in de film? Leg uit waarom wel of niet.

Eigen mening van de leerling. Refereer nog eens terug naar de term integratie: aanpassen aan de huidige cultuur met behoud van je eigen cultuur. Het antwoord van de leerlingen is afhankelijk van welke betekenis de leerlingen zelf geven aan integratie.

Wanneer je integratie zou definiëren als het 'opgaan' van een nieuwe groep in een andere groep, met veel contact onderling, dan zou je een geslaagd integratieproces kunnen betwijfelen.

Bij bovenstaande definitie zou je wellicht kunnen stellen dat de integratie geslaagd is omdat de inwoners zich aanpassen aan de cultuur. Bandy is de voorloper van ijshockey en hockey en wordt vooral gespeeld in het noorden van Europa. Het is onderdeel van de cultuur in Zweden dus in dat opzicht hebben de Somaliërs zich aangepast. Tegelijkertijd behouden ze hun eigen cultuur door hun geloof te praktiseren.

TIP: *Je zou ook een discussievorm in kunnen zetten om het debat over de term integratie duidelijk te maken. Je splitst de klas hierbij in twee groepen. De ene groep stelt dat de integratie wel gelukt is, de andere groep stelt dat de integratie niet gelukt is. Nadat de leerlingen hiervoor argumenten hebben aangedragen breng je de discussie samen*

met de vraag: Wanneer is integratie nou 'gelukt'?

8. **Hoe meer bindingen er zijn in een samenleving, hoe meer sociale cohesie er is. Leg in je eigen woorden uit wat sociale cohesie is en hoe je dit terug ziet in de film?**

Sociale cohesie: de hechting van bindingen en onderlinge verbondenheid binnen een groep of samenleving. Refereer bij deze vraag nog eens terug naar vraag 3; wat voor soort bindingen hebben we? Uit de opmerkingen van buurtbewoners blijkt dat de sociale cohesie in hun dorp niet groot is. De bewoners geven aan dat ze geen contact hebben met de Somaliërs, ze groeten niet eens. Let op, dit betekent niet dat iedereen in Borlänge afzonderlijk en gescheiden van elkaar leeft. De cohesie kan tussen de Somaliërs zelf en tussen de bewoners van Borlänge wel hoog zijn.

9. **Pluriformiteit (verscheidenheid binnen een samenleving) kan op gespannen voet staan met sociale cohesie. Beschrijf deze spanning.**

Met pluriformiteit wordt bedoeld; de verscheidenheid binnen een samenleving. In de huidige pluriforme samenleving staan bindingen meer onder druk. Daarbij staan met name de verschillen tussen mensen die er al langer wonen en recente migranten uit niet-westerse samenlevingen centraal. Anders uitgedrukt: verschillen tussen mensen uit een in hoge mate gemoderniseerde stedelijke, seculiere samenleving en mensen uit veel minder gemoderniseerde agrarische, niet-seculiere samenlevingen (met daardoor andere affectieve, economische, cognitieve en politieke bindingen). Deze verschillen kunnen voor spanningen zorgen, zoals ook te zien is in de documentaire.

10. **Zweden (9,5 miljoen inwoners) heeft 15 vluchtelingen op de 1000 inwoners. Hoeveel vluchtelingen zijn dit in Nederland (16.8 miljoen inwoners) op 1000 inwoners denk je?**

Laat bovenstaande afbeelding zien. In Nederland zijn er 3 vluchtelingen op de 1000 inwoners. Vraag de leerlingen wat ze van dit getal vinden en of ze dit verwacht hadden. Het is ook interessant om dit getal te vergelijken met andere landen.

11. **Er is een aantal factoren die kunnen bijdragen aan de hoeveelheid vluchtelingen er worden opgenomen in een land. Bedenk er minimaal drie.**

Oppervlakte van het land, beleid ten opzichte van vluchtelingen (ruimhartig/niet ruimhartig), ligging van het land (dicht bij oorlogsgebieden).

12. **Stel je voor: 300 vluchtelingen worden geplaatst in een klein dorp. Waarom gaat dit soms gepaard met angst bij de huidige bewoners?**

De inwoners zijn nog niet vaak in contact geweest met mensen van andere culturen. Dit wordt ook wel 'xenofob' genoemd: angst voor het onbekende. Ze zijn bang dat de vluchtelingen met hun andere cultuur een bedreiging vormen voor hun eigen cultuur.

13. **Welke oplossingen zijn er om deze groepen dichter bij elkaar te brengen?**

Bij oplossingen kan gedacht worden aan activiteiten die participatie van buurtbewoners en de migranten bevorderen. Bijvoorbeeld buurtavonden waarin bewoners met elkaar in gesprek gaan, een maatjesproject waarbij je wordt gekoppeld aan een vluchteling of taallessen gegeven door buurtbewoners. De vluchtelingenkinderen kunnen een sport beoefenen bij de plaatselijke sportclub. Er kunnen muziekkavonden worden georganiseerd met de vluchtelingen. Ze kunnen worden betrokken bij dorpsverenigingen of kookevenementen.

Daarnaast zijn er ook organisaties die zich bezighouden met integratie van vluchtelingen. Denk aan Refugee Company en verschillende bedrijven die taallessen aanbieden.

TIP: Je kunt met de leerlingen een opdracht over Stevensbeek behandelen. Dit is een dorp in het oosten van de provincie Noord-Brabant met ongeveer 670 inwoners waar in 1987 driehonderd vluchtelingen werden gevestigd.

Bekijk het filmpje: [Stevensbeek 1987](#)

a. Waarom voelen de bewoners van Stevensbeek zich zo bedreigd en waar komt deze angst vandaan?

Stevensbeek is een klein katholiek dorpje in het oosten van Brabant. De inwoners zijn nog niet vaak in contact geweest met mensen van andere culturen. Dit wordt ook wel 'xenofob' genoemd: angst voor het onbekende. Ze zijn bang dat de vluchtelingen met hun andere cultuur een bedreiging vormen voor hun eigen cultuur.

b. Hoe zou je oude en nieuwe bewoners dichterbij elkaar brengen? Bedenk hiervoor één creatieve oplossing.

Eigen antwoord. Bij oplossingen kan gedacht worden aan activiteiten die participatie van buurtbewoners en de migranten bevorderen. Bijvoorbeeld buurtavonden waarin bewoners met elkaar in gesprek gaan, een maatjesproject waarbij je wordt gekoppeld aan een vluchteling of taallessen gegeven door buurtbewoners.

Het dorpje Stevensbeek heeft de laatste tijd te kampen met een flinke krimp. In 2014 werden er wederom vluchtelingen in het dorpje geplaatst. Het aantal was dan ook meer dan het inwoneraantal van het dorp zelf.

Bekijk het filmpje: [Stevensbeek 2014](#)

c. Wat hebben de buurtbewoners ondernomen om de vluchtelingen op te nemen in het dorp?

De vluchtelingenkinderen voetballen bij de plaatselijke voetbalclub, er worden muzikavonden georganiseerd met de vluchtelingen, ze worden betrokken bij dorpsverenigingen en kookevenementen.

Refereer terug naar vraag b, komen de oplossingen overeen?

14. Debatteer in de klas over de volgende stelling: 'Toegelaten asielzoekers moeten zich verplicht vijf jaar vestigen in krimpregio's'.

Zorg dat de leerlingen bekend zijn met het begrip krimpregio's: een regio met een dalend aantal inwoners.

Voorbeelden argumenten **voor**:

* De asielzoekers kunnen een regio versterken en soms krimp tegen gaan (sportverenigingen en scholen).

* In kleine gemeenten kunnen asielzoekers eerder integreren.

Voorbeelden argumenten **tegen**:

* Een asielzoeker moet zelf kunnen bepalen waar hij gaat wonen.

* In de steden is meer werk te vinden voor asielzoekers.

FILM

15. Nice People wordt ook wel een 'feel-good' documentaire genoemd. Waarom? Noem 3 elementen uit de documentaire die bijdragen aan een 'feel-good' gevoel.

Een 'feel-good' documentaire laat je goed voelen. Elementen die hieraan bijdragen is het gebruik van vrolijke filmmuziek, slow-motion beelden of diverse shots die inspelen op de emotie. Voor meer duiding is het interessant om nog een fragment uit de film te laten zien met als opdracht dat de leerlingen moeten letten op de muziek en de beelden.

Fragment 1 (05:00 - 06:40): In dit fragment krijgen de spelers uitleg over de sport. Het fragment wordt ondersteund met

bepaalde muziek en er wordt ingezoomd op de gezichten van de Somaliërs. Wat gevoel roept dit fragment bij je op?
Fragment 2 (21:30 - 22:30): In dit fragment is veel te zien en horen. De Somaliërs gaan deelnemen aan een belangrijke training en dat gaat gepaard met een bepaald soort muziek. Vraag aan de leerlingen wat de muziek toevoegd aan dit fragment.

Fragment 3 (28:20 - 29:10): Veel slow motion beelden van de mannen op het ijs en energieke muziek.

Fragment 4 (55:00 - 57:00): Dit is het moment dat een Somaliër terug gaat naar zijn familie in zijn geboorteland. De camera volgt hem, dit maakt het beeld extra spannend. Daarnaast is in dit fragment weer filmmuziek aanwezig en wordt er ingezoomd op de gezichten.

MENSENRECHTEN

16. Het vluchtelingenverdrag (1951) is gebaseerd op een aantal mensenrechten. Noem er minimaal drie.

Meerdere artikelen van het mensenrechtenverdrag zijn in verband te brengen met vluchtelingen.

- * Artikel 2: De mensenrechten gelden voor iedereen, waar ook ter wereld.
- * Artikel 3: Je het recht op leven, op vrijheid en op veiligheid.
- * Artikel 7: De wet is voor iedereen gelijk en moet iedereen gelijke bescherming bieden.
- * Artikel 8: Als je onrecht wordt aangedaan, heb je recht op bescherming.
- * Artikel 13: Je mag je vrij verplaatsen in je eigen land. Je mag ieder land (ook je eigen) verlaten.
- * Artikel 14: Je mag vluchten naar een ander land, als je mensenrechten worden bedreigd.

Hieronder zijn beide verdragen te vinden:

Vluchtelingenverdrag: [Verdrag van Geneve 1951](#)

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens: [UVRM](#)

REDACTIE

Auteur Lisa van Gerwen
Eindredactie Margreet Cornelius
Vormgeving Jette Malow

Ook dachten Leonie Hoeboer en Roos Wever van het team Movies that Matter Educatie mee aan deze lesbrief. Aan allen veel dank. *Opmerkingen, suggesties en verbeteringen zijn altijd welkom.*

Movies that Matter Educatie
Keizersgracht 177
1015 DR Amsterdam

www.movieshatmatter.nl/educatie
020 7733624
educatie@movieshatmatter.nl

PIZZA VERDI

Gary Nadeau / fictie / 8 min

Een man komt een chique woning binnen. Er is nóg iemand in huis en er start een spannend kat en muis spel. Al snel wordt duidelijk dat niets is wat het lijkt..

Pizza Verdi is een spannende, korte film, die de kijker confronteert met zijn eigen vooroordelen.

FILM IS OOK MAAR EEN MENING fictie 12 min / documentaire 7 min

Film is ook maar een Mening is een les 'mediawijsheid' over de beeldvorming van sloppenwijken. Twee korte films (*I want to be a Pilot* en *Meet the Muthuku Family*) met hetzelfde thema worden met elkaar vergeleken. Beide films hebben een eigen benadering van de werkelijkheid.

AZZA

Saskia Gubbels / documentaire / 15 min

Met een Nederlandse moeder en een Egyptische vader leeft Azza (12 jaar) tussen twee culturen. Ze zit op een Islamitische basisschool, waar meisjes apart van jongens les krijgen en lange jurken en hoofddoeken dragen. Na de zomer gaat ze naar het Lyceum, waar deze kleding niet vanzelfsprekend is. Wat doet ze: blijft ze de cultuur van haar vader trouw of gaat de hoofddoek af?

WELCOME

Philippe Lioret / fictie/ 110 min

Bilal, een Koerdische jongen van 17, heeft een lange tocht afgelegd door het Midden Oosten en Europa om bij zijn vriendin in Engeland te zijn. Zijn reis komt tot een abrupt einde wanneer hij aankomt in Calais, bij de Franse kant van het Kanaal. Hij besluit het kanaal over te zwemmen en gaat naar het plaatselijke zwembad om te trainen. Hier ontmoet hij de zweminstructeur Simon.

EXIT

Boris Pavel Conen / fictie / 90 min

Vijf uitgeprocedeerde vreemdelingen besluiten zich te verzetten op de nacht van hun uitzetting. Voor de autoriteiten staat er te veel op het spel en ze zetten alles op alles om de vijf alsnog het land uit te krijgen. Dit waargebeurde incident leidt tot een lange nacht vol strijd en intrige. Een nacht die alleen maar verliezers kan opleveren.

